

Indblik & Indspark

Ansvar for egen uddannelsesparathed

Andrea Bøcker

Anne-Lise Jepsen

Helena Christiansen

Johanna Båge

- Bachelorstuderende ved Uddannelsesvidenskab ved DPU, Aarhus Universitet

Publiceret online 15. maj, 2022

Dette værk er licenseret under en
Creative Commons Kreditering 4.0 International-licens

DJES udgives af Afdeling for Uddannelsesvidenskab, Danmarks institut for Uddannelse og Pædagogik, DPU, Aarhus Universitet, AU

Ansvar for egen uddannelsesparathed

Andrea Bøcker¹, Anne-Lise Jepsen, Helena Christiansen og Johanna Båge

I denne artikel undersøger vi den transformation, der er sket siden vedtagelsen af den første lov om vurdering af uddannelsesparathed i 2010 frem til den nuværende lov fra 2019. Vi analyserer, hvordan forestillingen om den uddannelsesparate elev har ændret sig gennem disse år og skitserer, hvorledes dette kan ses som en del af en overordnet ansvarsforskydning fra de voksne til den unge elev i det danske skolesystem. I forlængelse heraf argumenterer vi for, at ansvaret for at vurdere en elevs uddannelsesparathed – og vejledningen herom – bør påhvile de voksne professionelle og forældre og ikke udelukkende eleven selv.

Nøgleord: Ansvarliggørelse – uddannelsesparathedsvurdering – elev – folkeskolen – samtidsdiagnostik

Indledning

Hen over de seneste årtier har debatten om ungdommen og dens ansvar for egen udvikling fyldt meget i den pædagogiske og uddannelsespolitiske offentlighed. Den generation, der nu står på tærsklen til voksenlivet, er blevet flasket op med mantraet om, at den enkelte har ansvar for egen læring og for egne muligheder i uddannelseslivet (Kruse, u.å.). Dette syn på opdragelse og uddannelse er blevet analyseret og kritiseret af mange (Riisager, 2020, Beck, 2002, Nepper Larsen, 2016). Trods denne tilsyneladende modstand ser vi tegn på, at tendensen fortsætter. I denne artikel sætter vi fokus på udviklingen i lovgivningen omkring, hvordan man vurderer unge menneskers parathed til uddannelse ved grundskolens afslutning –

og hvordan denne udvikling kan ses som led i en ansvarliggørelsestendens. Vi ser, at det unge menneske i stigende grad stilles ansvarlig for sin egen uddannelsesparathedsvurdering gennem stadig større krav til dennes selvrefleksion, selvstændighed og bevidsthed om fremtidens muligheder. På den baggrund spørger vi os selv, hvad det betyder for det enkelte unge menneskes selvforståelse, hvis det får indtryk af at være alene med ansvaret for at skabe sig en succesfuld fremtid, og hvad det betyder for det unge menneske, når kriterierne for at opnå dette er diffuse og uindfriele.

¹ **Kontakt:** Andrea Bøcker, aboekera@gmail.com, Uddannelsesvidenskab, DPU, Aarhus Universitet

Baggrund

Uddannelsesparathedsvurderingen blev indført ved lov nr. 641 af 14. juni 2010 og var en fortsættelse af en politisk aftale imellem daværende VK-regering - og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om "Flere unge i uddannelse og job" fra 2009 (Undervisningsministeriet, 2017). Intentionen med vurderingen er, at den skal agere værktøj til identificering af de udskolingselever, som har brug for særligt tilrettelagte indsatser i målsætningen om at gennemføre en erhvervsuddannelse eller gymnasial uddannelse (EVA, 2019, s. 16). Vurderingen har dog kontinuerligt været genstand for debat blandt Folketingets partier, og den er blevet revideret og udvidet fra sin oprettelse gennem de næste 10 år frem til den gældende bekendtgørelse fra 2019 (Børne- og Undervisningsministeriet 2010, 2014, 2017, 2018, 2019). Venstre fremlagde i marts 2021 et forslag til folketingsbeslutning om at ændre arbejdet med uddannelsesparathedsvurderingen hos elever i de ældste klasser i grundskolen og at indføre tilbud om uddannelsesvejledning til alle elever i 8. og 9. klasse (Knuth et al., 2021). Forslaget blev forkastet af Folketinget. Senest fremlagde Børne- og Undervisningsministeriet i oktober 2021 initiativer, som kunne imødekomme den kritik, der er blevet rettet imod den nuværende lovgivning, men da der ikke er bud på konkrete lovændringer, mener vi, at debatten om uddannelsesparathedsvurderingen stadig er relevant (BUM, 2021).

Artiklens empiriske afsæt

Denne artikel bygger på en samtidsdiagnose, som har haft til formål at karakterisere udviklingen af italesættelsen af den uddannelsesparate elev og endvidere vurdere, hvilke tendenser disse karakteristika peger mod (Bøcker et al., 2021).

Artiklens empiriske afsæt er fem bekendtgørelser om uddannelsesparathedsvurderingen, hhv. 'Bekendtgørelse om Uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse' (BUM, 2010; 2014; 2017; 2018) samt 'Bekendtgørelse om Uddan-

nellesparathedsvurdering og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse' (2019). Disse vil vi fremefter referere til som "BUM". En analytisk gennemgang af disse vil give os indblik i, hvordan italesættelsen af den uddannelsesparate elev har ændret sig gennem tiden rent juridisk. Selvom dette ikke giver os indsigt i hvilke diskurser, der udfolder sig i felten blandt praktikere, forældre og elever, mener vi, at det er relevant at undersøge de udvalgte bekendtgørelser, da lovttekster bevidner den bagvedliggende politiske intention med uddannelsesparathedsvurderingen og er grundlag for den måde, man uddannelsesparathedsvurderer elever i praksis.

Hvornår er jeg uddannelsesparat? - En kort analytisk gennemgang af bekendtgørelser om uddannelsesparathedsvurdering Bekendtgørelsen 2010

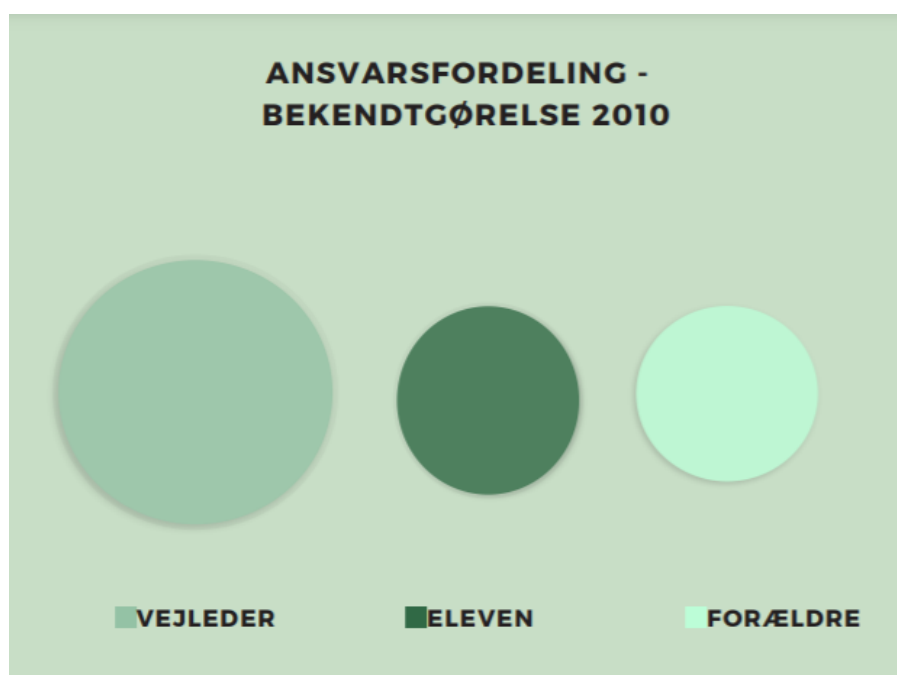
Uddannelsesparathedsvurderingen blev introduceret for første gang i 2010 og skulle fungere som del af uddannelsesplanen, i hvilken elevens mål for uddannelse og erhverv samt dennes grundskolekarakterer blandt andet indgik (BUM, 2010). Uddannelsesplanen var en overordnet dokumentation af den planlægning, som elev, lærer og forældre indgik omkring elevens videre vej i uddannelsessystemet, hvori uddannelsesparathedsvurderingen indgik som et delelement.

I bekendtgørelsen fremgår det, at "[e]lever, der forlader 9. eller 10. klasse, anses for uddannelsesparate, hvis de har de faglige, personlige og sociale forudsætninger, som er nødvendige for at gennemføre en ungdomsuddannelse" (BUM, 2010, § 4). Disse nødvendige forudsætninger specificeres ikke yderligere i bekendtgørelsen, og det var således op til den enkelte vejleder at vurdere, hvornår eleven levede op til dem, og hvordan disse kunne genkendes hos eleven. I tilfælde af, at eleven ikke blev vurderet parat, skulle vedkommende gennemføre et såkaldt forberedende og udviklende forløb, som mundede ud i, at eleven *uden videre* betragtedes som uddannelsesparat til en erhvervsuddannelse (BUM, 2010 § 9). Dette betyder, at spørgsmålet om, hvorvidt en elev blev erklæret uddannelsesparat, *ikke* afhang af eleven selv, og

2010-bekendtgørelsen lægger følgelig heller ikke vægt på, at det var elevens ansvar at reflektere over, hvordan vedkommende blev erklæret uddannelsesparat.

Det grundlæggende formål med 2010-uddannelsesparathedsvurderingen var, at den skulle "indgå i elevens og forældremyndighedens indehavers endelige beslutning om uddannelsesforløb" (BUM, 2010, § 4). Skolen var i denne henseende forpligtet til at inddrage forældrene i elevens udarbejdelse af dennes uddannelsesplan, og

forældrene havde krav på en revurdering hos den ønskede uddannelsesinstitution, hvis der opstod uenigheder under UU-vejlederens vurdering (BUM, 2010, § 7, stk. 2). Kort sagt anser 2010-bekendtgørelsen elevens uddannelsesvalg som værende en delt beslutning mellem eleven og dennes forældre, og den vidner om et syn på forældrene som havende ret til, pligt til og ansvar for at tage aktiv del i deres børns uddannelsesvalg.

Figur 1. Billedtekst: Vejlederen vurderede egenhændigt, hvad den uddannelsesparate elev skulle leve op til inden for de tre brede forudsætningskrav og udarbejdede i samarbejde med forældre og elev en uddannelsesplan for eleven. Eleven skulle fremlægge uddannelsesønsker og blev altid erklæret uddannelsesparat i sidste ende. Forældrene var både en del af refleksioner og vurderingsproces.

Bekendtgørelserne 2014 og 2017

I 2010 var det altså op til den enkelte vejleder at definere, hvad de faglige, personlige og sociale forudsætninger, som elever vurderes ud fra, indebar, men i 2014 tilkom der talrige kriterier, der uddybede hvert forudsætningskrav, som vejlederen nu måtte arbejde ud fra.

Tabel 1 - Personlige samt sociale forudsætninger og dertilhørende kriterier

<p>Personlige forudsætninger</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Motivation for uddannelse og lyst til læring 2) Selvstændighed, herunder at eleven tager initiativ i opgaveløsninger 3) Ansvarlighed, herunder at eleven er forberedt til timerne 4) Mødestabilitet, herunder rettidighed og lavt fravær 5) Valgparat i forhold til det forestående valg af ungdomsuddannelse eller andet
<p>Sociale forudsætninger</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Samarbejdsevne, herunder at kunne løse opgaver sammen med andre, overholde fælles aftaler og bidrage positivt til fællesskabet 2) Respekt, herunder at udvise forståelse for andre mennesker 3) Tolerance, herunder at kunne samarbejde med mennesker, der er forskellige fra en selv

Selvom man således skulle tro, at det fremstod klart for både vejleder og elev, hvad forventningerne var, og hvordan det kunne ses hos eleven, var der først og fremmest tale om ganske abstrakte forudsætningskrav. Hvad ville det for eksempel sige at være motiveret for uddannelse og at have lyst til læring, og hvordan bevidnede man det, så det fremstod tydeligt for vejlederen? I samme bekendtgørelse blev det vedtaget, at elever i 8. klasse også skulle uddannelsesparathedsvurderes. Resultatet var, at den enkelte elev fra 2014 og fremefter nu selv måtte reflektere over egen udvikling og forsøge at gennemskue de abstrakte krav, der blev stillet til den, der ville være uddannelsesparat.

Som noget nyt tilføjedes der i bekendtgørelsen fra 2017 et to sider langt såkaldt "afrapporteringskema", hvor det fremgik, at besvarelsen af dette

skulle "afspejle elevens refleksioner over egne uddannelsesønsker på baggrund af selvindsigt, viden og erfaringer med de ønskede uddannelser" (BUM, 2017, § 1, Stk. 3). Afrapporteringskemaet indeholdt spørgsmål om elevens motivation, faglige interesser og forventninger til fremtidig uddannelse, og eleven skulle selv nedfælde, hvilke fordele og ulemper vedkommende så i diverse uddannelsesveje. Dermed blev vejlederens arbejde med at vurdere elevens parathed lettet, da eleven selv måtte iværksætte en vurdering af egne styrker og ambitioner. Hermed blev en del af ansvaret for vurderingen overført til eleven selv.

Elevers forældre var ligesom i 2010-bekendtgørelsen inde over elevens uddannelsesønsker. De kunne erklære sig uenige med parathedsvurderingen, og de varetog dermed stadig en del af ansvaret for elevens uddannelsesvalg.

Figur 2. Billedtekst: Vejlederens ansvar blev formindsket i og med, at en del af vurderingsarbejdet blev lagt over på eleven gennem afrapporteringsskemaet. Elevens ansvar blev forstørret, da eleven skulle reflektere over uddannelsesønsker samt egne personlige, sociale og faglige evner og udviklingsmuligheder i afrapporteringsskemaet. Forældrenes ansvar vedblev det samme.

Bekendtgørelsen 2018

Praksisfaglige forudsætninger

- 1) Praktiske færdigheder og kreativitet.
- 2) Arbejdskendskab, arbejdspladsfærdigheder og virkestrang.
- 3) Værkstedsfærdigheder.
- 4) Færdigheder i at kunne skifte perspektiv mellem del og helhed.
- 5) Færdigheder i at kunne anvende teorier i praksis.

Tabel 2 - Praksisfaglige forudsætninger

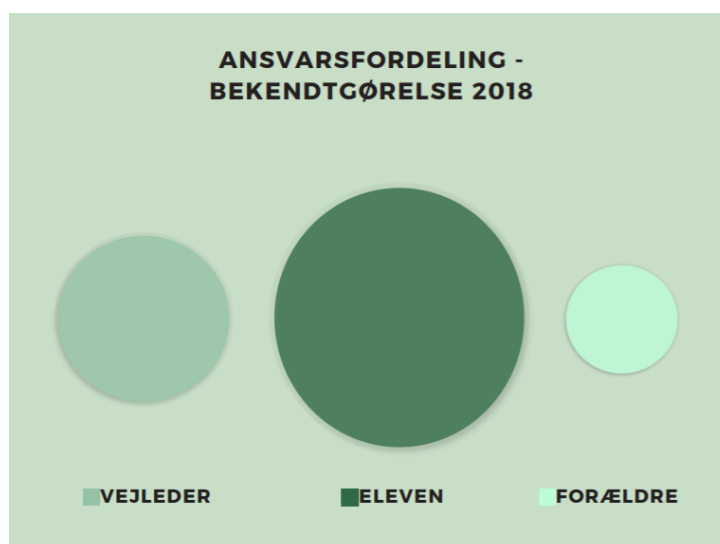
I 2018 tilføjedes uddannelsesparathedsvurderingen en række praksisfaglige forudsætninger. I takt med forøgelsen af kriterier blev omfanget af forventninger til elevens indfrielse af forudsætningerne dermed ændret. Hvor indfrielsen af forudsætningerne i 2017 blev omtalt som noget, der skulle leves op til på baggrund af en helhedsvurdering (BUM, 2017, § 10), blev de personlige og sociale forudsætninger i 2018 beskrevet som *forholdne* for eleven, hvis vedkommende ville erklæres uddannelsesparat (BUM, 2018, §§ 5 og 6). Dermed

skulle eleven leve op til *alle* kriterier og ikke blot enkelte for at være tilstrækkeligt uddannelsesparat.

Endvidere specificerer 2018-bekendtgørelsen, at elevernes uddannelsesparathed skulle ajourføres to gange årligt (BUM, 2018, § 8). Hermed fordobledes antallet af gange, eleven skulle reflektere over sine egne sociale, personlige og praksisfaglige forudsætninger samt sin egen uddannelsesparathed. Dette vidner om, at eleven i stigende grad blev sat i centrum, når det kom til ansvar for

egen uddannelsesparathedsvurdering – et forhold, der også blev understøttet af, at forældrenes rolle i forløbet omkring uddannelsesparathedsvurderingen aftog. Hvor der før har været et samarbejde imellem UU-vejledning og forældre angående vurderingen som uddannelsesparat eller

ikke-uddannelsesparat, blev dialogen nu udskiftet med en skriftlig besked (BUM, 2018, § 10). Forældre havde så at sige mistet en stor del af deres hidtidige ansvar, som nu i højere grad kan siges at være blevet overført til eleven selv.

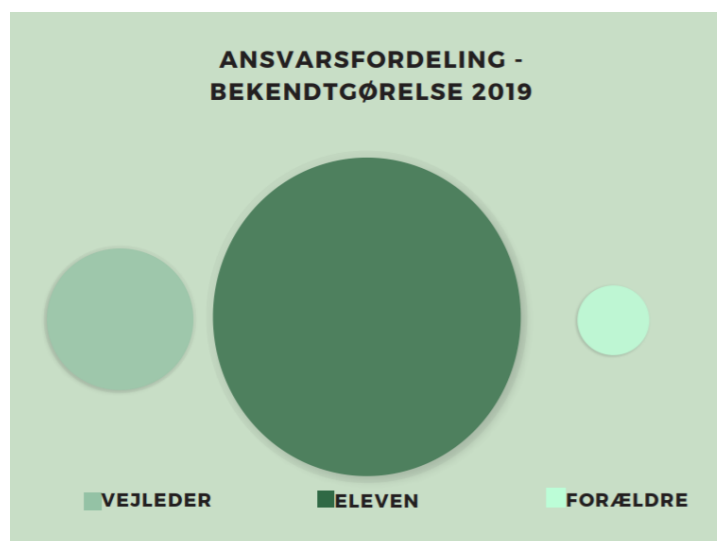

Figur 3. Billedtekst: Vejlederens ansvar vedblev den samme. Elevens ansvar forstørredes, da eleven nu skulle gennemgå vurderingen to gange om året, hvor denne måtte reflektere over og bevise sin parathed indenfor fire forskellige kriterier, og endvidere overskue deres indbyrdes betydning. Forældrenes ansvar formindskedes, da dialogen udskiftedes med en skriftlig besked.

Bekendtgørelsen 2019

I sommeren 2019 indgik regeringen en politisk forståelse om at afskaffe uddannelsesplanen, hvori eleverne siden 2010 havde nedfældet deres uddannelsesønsker *i samråd med* vejleder og forældre. Afskaffelsen blev begrundet med, at det var for ressourcekrævende for lærerne at udforme uddannelsesplaner med hver elev (Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten,

2019, s. 7). Modsat udvidede man i 2019 afrapporteringsskemaet, som eleverne skulle udfylde ved siden af uddannelsesplanen med tre sider. Dette indikerer altså, at tiden og ansvaret, som før var delt imellem læreren, eleven og forældre i forhold til at bringe eleven tættere på uddannelse og job, nu i højere grad blev lagt på eleven selv (BUM, 2020, Hvad er en uddannelsesplan).

Figur 4. Billedtekst: Vejlederens ansvar formindskedes i og med, at 'uddannelsesplan' blev helt fjernet fra titlen på bekendtgørelsen. Elevens ansvar blev forstørret, da afrapporteringsskemaet blev udvidet. Forældrenes rolle forblev den samme.

Er det kun mit ansvar? - En diskussion af ansvarsforskydningen fra den voksne til eleven.

Vi ser udviklingen af vores empiriske fund i bekendtgørelserne fra 2010-2019 som en del af en større ansvarliggørelsestendens, hvor eleven i stigende grad pålægges medansvar for egen uddannelsesparathed.

Eleven blev i 2010 støttet af både vejleder og forældre i udarbejdelsen af sin uddannelsesplan og blev erklæret uddannelsesparat ud fra vejlederens egenhændige vurdering. Her havde vejlederen altså ansvar for at støtte og vurdere eleven, og eleven forventedes ikke at fremlægge andet end sine tanker om drømmestudiet. Selv i tilfælde af, at eleven ikke blev vurderet parat, skulle vedkommende gennemføre et såkaldt forberedende og udviklende forløb, som mandede ud i, at eleven *uden* videre blev betragtet som uddannelsesparat til en erhvervsuddannelse. Det har siden ændret sig til, at eleven i den gældende bekendtgørelse fra 2019 på egen hånd skal udarbejde en studieportofolio ud fra et afrapporteringsskema, der kræver avanceret introspektion og selvrefleksion. Her skal eleven fremlægge sine styrker, sine tanker om fordele og ulemper ved STX, HTX, HHX, HF, EUX

og EUD, sine drømme vedrørende fremtidigt arbejde og endda besvare spørgsmålet, "[h]vad skal der til for, at det kan lade sig gøre?" (BUM, 2019, Bilag 1) – et spørgsmål til det fremtidige jobmarked, som ikke engang voksne kan besvare. Derudover fremskyndes elevens møde med uddannelsesparathedsvurderingen allerede til 8. klasse, hvor eleven kan gøres opmærksom på nødvendig personlig-, social-, faglig- og praksisfaglig udvikling inden vurderingen i 9. klasse. Herudfra er det så igen elevens ansvar at gennemskue, hvordan man udstråler den efterspurgte parathed.

Forældrene, som før har været en aktiv del af dialogen mellem skolen og eleven, og som dermed har påtaget sig en del af ansvaret for processen, er siden blevet skrevet ud af lovgivningen, så de siden 2019 kun er blevet informeret skriftligt om elevens status som uddannelsesparat eller ikke-uddannelsesparat. Hermed står eleven særdeles alene i overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelse og pålægges et stort ansvar for at fremlægge sine styrker og svagheder, overskue sine muligheder og planlægge en uvis fremtid.

Det er vigtigt at tilføje, at det ikke nødvendigvis er alle elever, der konfronteres med de mange kriterier. Men eftersom en tredjedel af alle elever i

8. klasse bliver erklæret ikke-uddannelsesparate, må det siges, at en stor del af elevgruppen bliver gjort opmærksom på deres utilstrækkelighed overfor forudsætningskravene (folkeskolen.dk, 2018). Derfor står mange elever over for selv at skulle gennemskue, hvad det er, vedkommende helt konkret skal gøre for at imødekomme de abstrakte kriterier i uddannelsesparathedsvurderingen.

I den forbindelse er det vigtigt at huske på, at det kan være ødelæggende for børn og unge mennesker at blive stillet til ansvar for abstrakte, ukonkrete kriterier i forbindelse med deres refleksioner over egen uddannelsesparathed. Dette er også et perspektiv, som tidligere undervisningsminister Merete Riisager fremfører i sin debatbog *Selvbyggerbørn* fra 2020, hvilket vi mener kan overføres til debatten om uddannelsesparathedsvurderingen:

“Hvis unge mennesker får indtryk af, at de har absolut beslutningskompetence over deres egne liv og deres egen fremtid, vil de være under et stort pres, der kan true med at knuse dem. En sådan omnipotens kan ikke overføres på det virkelige liv, som de er flest, og projektet vil være dømt til at mislykkes” (Riisager, 2020, s. 66).

Uddannelsesparathedsvurderingen taler ind i dette generelle forhold. Vi vil se en generation af

børn og unge, som stilles over for uigennemskuelige kriterier i forbindelse med uddannelsesparathedsvurderingen, og som dermed udsættes for gentagne nederlag i forsøget på at indfri disse - og som samtidig opdrages til at tro, at livets succeser og nedture ene og alene beror på eget ansvar. Dermed ikke sagt, at vi ikke skal opfatte barnet som kompetent og selvstændigt. Det bliver blot problematisk, når ansvaret forskydes voldsomt fra lærere og forældre over til eleven. I dette tilfælde er der “ikke længere tale om omsorg og anerkendelse, men om dovenskab og svigt” og en disciplinering af barnets ret til at være barn og unges ret til at være unge (Riisager, 2020, s. 232).

Vi mener, at beslutningstagerne bør overveje, om ikke det er på tide at lægge ansvaret tilbage hos dem, det retteligt tilhører – de voksne. Det bør være vejlederens ansvar at forestå vurderingen af, om en elev skal erklæres uddannelsesparat. Omvendt må eleven gerne fremsætte drømme om fremtidig uddannelse i denne proces. På den måde tildeles eleven et overkommeligt ansvar, uden at blive bebyrdet med et urimeligt krav om avanceret introspektion i vurderingen af egen uddannelsesparathed.

Litteratur

Beck, U. og E. Beck-Gernsheim (2002). 'Individualisering i moderne samfund – en subjektorienteret sociologisk perspektiver og kontroverser.' I *Slagmark Tidsskrift for Idehistorie* 34. DOI: 10.7146/sl.v0i34.104867.

Bøcker A., Båge J., Jepsen, A.L., Sommer, H. (2021) *Uddannelsesparathedsvurderingen i et samtidsdiagnostisk perspektiv*. (Ikke udgivet).

Børne- og Undervisningsministeriet (2010, 8. juli). *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af*

ungdomsuddannelse. Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2010/874>

Børne- og Undervisningsministeriet (2014, 2. juli). *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse*. Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2014/839>

Børne- og Undervisningsministeriet (2017, 22. juni). *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af*

- ungdomsuddannelse. Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/775>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2018, 15. december). *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering, uddannelsesplaner og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse*. Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/1498>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2019, 8. oktober). *Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse*. Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1016>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2020, 26. maj) *Uddannelsesplanen*. Lokaliseret d. 26/04-2022 på: https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/uddannelsesplan?fbclid=IwAR06R8LA-tfgQNYM_DMLSfY_WDAahMU6jU9BXM9oaT-ByZeDbLizcd_fOCEd4
- Børne- og undervisningsministeriet (29. oktober 2021). *Meddelelser mellem skole og hjem samt UPV*. Lokaliseret d. 29/12-2021 på <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/evaluering-og-bedoemmelsessystem/hovedelementer%20i%20aftalen/meddelelser-mellem-skole-og-hjem-samt-upv>
- Danmarks Evalueringsinstitut (2019). *Uddannelsesparathed og indsatser for ikke-parate elever i grundskolen*. Lokaliseret d. 11/10-2021 på <https://www.eva.dk/grundskole/uddannelsesparathed-indsatser-parate-elever-grundskolen>
- Danmarks Evalueringsinstitut (2020) *Delte meninger om uddannelsesparathedsvurderingen*. Lokaliseret d.17/08-2021 på https://www.eva.dk/grundskole/delte-meninger-om-uddannelsesparathedsvurderingen?fbclid=IwAR0zWFn8HW44hnMeIdA_LYN_g_j8DYwz4S-R3ifWHaSabFu3l8-xmpd7EXl4
- Knuth, S; Ambo-Rasmussen, M; Jensen, K; Matthiesen, A; Trane Nørby, E & Torp, M. (2021): *B 271 Forslag til folketingsbeslutning om at ændre arbejdet med uddannelsesparathedsvurderingen hos elever i de ældste klasser i grundskolen og at indføre tilbud om uddannelsesvejledning til alle elever i 8. og 9. klasse. Børne- og Undervisningsudvalget*. Lokaliseret d. 26/04-2022 på https://www.ft.dk/samling/20201/beslutningsforslag/b271/index.htm?fbclid=IwAR3ez-KZoRg3yKGPPecMtYIk-FIK1dm_RPgjV1oTjCGv-QCg6RXf55_uTiVdU
- Kruse, S. (u.å.) *Ansvar for egen læring*. Lokaliseret d. 11/10-2021 på <https://www.leksikon.org/art.php?n=5019>
- Nepper Larsen, S. (2016). *At ville noget med nogen - filosofiske og samtidskritiske fragmenter om dannelse og pædagogik*. Aarhus C: TURBINE forlaget A/S
- Ravn, K. (2018) *Markant stigning: En tredjedel erklæret ikke-uddannelsesparat*. Lokaliseret d. 26/04-2022 på <https://www.folkeskolen.dk/skolen-i-samfundet-uddannelsesvejledning-udskoling/markant-stigning-en-tredjedel-erklæret-ikke-uddannelsesparat/736612>
- Regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre (5. november, 2009). *Aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre om: Flere unge i uddannelse og job* (5. november 2009). Lokaliseret den 11/10-2021 på <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/erhverv/pdf09/091118-aftale-flere-unge-uddannelse-job-ny.pdf>
- Riisager, M. (2020) *Selvbyggerbørn – Hvordan vi overlod en generation til at opdrage sig selv*. Denmark: Kristeligt Dagblads Forlag
- Rørsig, C.M. (2021). *Støttepartier er mere end klar og parat til at afskaffe parathedsvurdering i folkeskolen*. Lokaliseret 11/10-2021 på <https://www.dr.dk/nyheder/politik/stoettepartier-er-mere-end-klar-og-parat-til-afskaffe-parathedsvurdering-i>
- Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten (2019). *Politisk forståelse mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: Retfærdig retning for Danmark*. *Altinget*. Lokaliseret den 11/10-2021 på https://www.altinget.dk/misc/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf